

Nr 34.

Ankom till riksdagens kansli den 18 april 1945 kl. 10 fm.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med särskilda bestämmelser angående gäldande av ersättning enligt allmänna förfogandelagen m. fl. lagar.

Genom en den 2 mars 1945 dagtecknad proposition, nr 115, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

Lag

med särskilda bestämmelser angående gäldande av ersättning enligt allmänna förfogandelagen m. fl. lagar.

Härigenom förordnas som följer.

Konungen äger efter hörande av fullmäktige i riksbanken, i den mån det finnes erforderligt, förordna att, då kronan jämlikt

- a) allmänna förfogandelagen den 22 juni 1939 (nr 293),
- b) rekvisitionslagen den 30 juni 1942 (nr 583),
- c) beredskapsförfogandelagen den 30 juni 1942 (nr 584) eller
- d) civilförsvarslagen den 15 juli 1944 (nr 536)

tager i anspråk förnödenhet av något slag, som anges i förordnandet, eller då myndighet jämlikt civilförsvarslagen tager i anspråk sådan förnödenhet för kommuns räkning, vad kronan eller kommunen har att utgiva i ersättning härför skall, i fall där beloppet överstiger 1 000 kronor, utan hinder av vad eljest finnes stadgat insättas å kapitalräkning i riksbanken eller å särskilt konto i postgirorörelsen för den ersättningsberättigades räkning att mot ränta inestå intill dess viss i förordnandet bestämd tid, högst sex månader, förflutit efter insättningen.

I fråga om ersättningsbelopp, som kronan eller kommunen enligt någon av förenämnda lagar har att gälda för annat än förnödenheter, som omfattas av förordnande jämlikt första stycket, äger Konungen eller den Konungen därtill bemyndigat, där det med hänsyn till beloppets storlek finnes erforderligt, efter prövning i varje särskilt fall föreskriva, att beloppet skall erläggas på sätt i första stycket sägs.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, och gäller till och med den 30 juni 1946. Vid ikraftträdandet av denna lag upphör lagen den 14 maj 1943 (nr 245) med särskilda bestämmelser angående gäldande av ersättning enligt allmänna förfogandelagen m. fl. lagar att gälla.

Bestämmelse, som meddelats med stöd av denna lag, skall ej gälla längre än lagen äger giltighet; dock må Konungen förordna, att sålunda meddelad bestämmelse skall även efter utgången av lagens giltighetstid tillämpas i fråga om ersättningsbelopp, som dessförinnan insatts å räkning eller konto som i lagen avses.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det genom propositionen framlagda förslaget, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Genom lagen den 14 maj 1943 (nr 245) med särskilda bestämmelser angående gäldande av ersättning enligt allmänna förfogandelagen m. fl. lagar har Konungen bemyndigats att för vissa fall förordna om uppskov under högst sex månader med betalning i kontanter av ersättningsbelopp, som det åligger kronan att utgiva. Sådant uppskov må äga rum där ersättningen avser förnödenhet, som kronan tagit i anspråk jämlikt lagen den 31 mars 1938 (nr 90) om förfoganderätt för luftskyddets behov, allmänna förfogandelagen den 22 juni 1939 (nr 293), rekvisitionslagen den 30 juni 1942 (nr 583) eller beredskapsförfogandelagen den 30 juni 1942 (nr 584). Uppskov må vidare äga rum i fråga om ersättningsbelopp, som kronan eljest har att gälda enligt någon av nyssnämnda lagar.

Ifrågavarande fullmaktslag, som ersatt en år 1939 utfärdad författning i samma ämne, ingår såsom ett led i den penningpolitiska beredskapslagstiftningen och har motiverats med önskemålet att förhindra en sådan plötslig ansvällning av köpkraften, som kan befaras få ogynnsamma återverkningar på prisutvecklingen. Lagen trädde i kraft den 1 juli 1943 och gällde ursprungligen till och med den 30 juni 1944 men har därefter genom lag den 31 mars 1944 (nr 152) erhållit fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1945.

Förordnande, som avses i fullmaktslagen, har av Kungl. Maj:t meddelats genom kungörelse den 14 maj 1943 (nr 246). Kungörelsen trädde i kraft den 1 juli 1943 och gällde ursprungligen till och med den 30 juni 1944 men har därefter genom kungörelse den 31 mars 1944 (nr 153) erhållit fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1945.

I skrivelse den 24 januari 1945 ha *fullmäktige i riksbanken* hemställt, att då under nuvarande förhållanden här avsedd lagstiftning syntes böra erhålla fortsatt giltighet, fullmaktslagen den 14 maj 1943 ävensom kungörelsen samma dag måtte förlänas giltighet förslagsvis under ytterligare ett år eller alltså till utgången av juni 1946. *Fullmäktige i riksgäldskontoret* ha i ett den

I februari 1945 dagtecknat, efter remiss avgivet utlåtande i ärendet meddelat, att fullmäktige icke hade något att erinra mot att bankofullmäktiges framställning bifölles.

Föredragande departementschefen, statsrådet Wigforss, har i propositionen anfört följande:

»Jämväl för tiden efter den 30 juni 1945 torde behov föreligga av sådant bemyndigande, som avses med fullmaktslagen den 14 maj 1943. Jag tillstyrker därför bankofullmäktiges framställning, att lagstiftningen på förevarande område erhåller förlängd giltighet under ytterligare ett år eller alltså till och med den 30 juni 1946.

1938 års lag om förfoganderätt för luftskyddets behov har upphävts genom civilförsvarslagen. Detta bör föranleda sådan ändring av fullmaktslagen den 14 maj 1943, att hänvisningen till 1938 års lag om förfoganderätt för luftskyddets behov i stället kommer att avse civilförsvarslagen. Samtidigt torde Konungen böra erhålla bemyndigande att meddela föreskrifter om anstånd även med avseende å sådana ersättningsbelopp, som det jämlikt sistnämnda lag åligger kommun att utgiva.

I övrigt torde någon ändring av fullmaktslagen den 14 maj 1943 icke vara erforderlig. Det förut sagda torde emellertid böra föranleda, att 1943 års lag ersättes med en helt ny lag i ämnet.

Med hänsyn till önskvärdheten att snarast kunna meddela förordnande om anstånd även beträffande ersättningsbelopp, som det åligger kommun att utgiva, torde den nya lagen böra träda i kraft redan dagen efter den, då lagen utkommit från trycket i Svensk författningssamling. I samband med ikraftträdandet bör kungörelsen den 14 maj 1943 upphävas och ersättas med en ny kungörelse i samma ämne, utfärdad med stöd av den nya lagen.»

Lagrådet har lämnat förslaget utan erinran.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot det genom propositionen framlagda lagförslaget och får därför hemställa,

Utskottet.

att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition.

Stockholm den 17 april 1945.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar *Norman*, *Holmbäck*, *Linder*, *Björkman*, *Hage*, *Carl Eric Ericsson*, *Nils Elowsson* och *Wahlund*;

från andra kammaren: fröken *Andersson*, herrar *Pettersson* i Hällbacken, *Ryberg*, *Hermansson*, fru *Johansson*, herrar *Larsson* i Östersund, *Lundberg* i Uppsala och *Osterman*.